

Р.Е. Гуляк
м. Харків

РОЗРОБКА МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИ СТВОРЕННІ МЕХАНІЗМУ ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОЇ КОМПОНЕНТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА

Вступ. Розвиток складних соціально-економічних систем, а особливо сучасних українських міст часто не задовольняє вимогам їх мешканців та все рідше характеризується реалізацією поставлених органами місцевого управління цілей. Зазначена ситуація виявляє протиріччя між бажаним та реальним характером розвитку міст, вирішення якого активізує зростання потреби у такому відносно новому пізнавальному процесі, як економічна діагностика.

Існуюча методологія дослідження економічних процесів має усі підстави для свого розвитку шляхом синтезу методів пізнання соціально-економічних систем, що існують на сьогоднішній день. Саме результатом такого синтезу і може виступати діагностичний процес, поглиблення методологічних основ якого і визначає актуальність дослідження.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розробку проблем діагностики соціально-економічних систем різних рівнів здійснено українськими та закордонними науковцями-економістами. Так теоретичні, методичні та прикладні аспекти економічної діагностики на рівні регіону знайшли відображення у працях [1, 3, 6, 7, 8, 11, 15], на рівні підприємства — у роботах [4, 5, 9, 10,

12,13, 14]. У більшості досліджень за даною тематикою при освітленні окремих аспектів економічної діагностики головною проблемою є відсутність єдиних принципів проведення діагностичного процесу, що складають основу для формування теоретико-методологічних положень економічної діагностики. Узагальнення результатів дослідження наукових праць за представленим напрямком дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на високий рівень наукових розробок та професіоналізм вчених, методологічні та методичні засади економічної діагностики перебувають у стадії формування.

Постановка завдання. Метою даної статті є поглиблення та розвиток методологічних основ діагностичного процесу та формування механізму діагностики розвитку ресурсної компоненти економічного потенціалу міста.

Основний матеріал і результати. Перш ніж приступити до реалізації безпосередніх завдань дослідження слід звернутися до морфологічного аналізу слова «діагноз» (diagnosis). З грецької корінь «gnosis» перекладається як «знання», а префікс «dia» означає «поміж», «через», «скрізь», «роз». У такому раз виходить, що зазначений префікс надає знанню чистий, прозорий, істин-

ний характер, тобто ми розуміємо, або намагаємось розуміти «об'єкти, речі як вони є» — якими вони є насправді. Діагностика, в свою чергу, трактується, як процес розпізнавання об'єкта, або як учення необхідне для отримання діагностичного істинного знання про об'єкт.

Здатність людини впливати на реальність завдяки регулюванню та управлінню соціально-економічними об'єктами розділяє діагностичне знання на дві частини, а саме на позитивну та нормативну. З позитивним аспектом все зрозуміло, — людина, здійснивши певний вплив, аналізує наслідки та встановлює його результативність. Виходить, що діагностичне знання — це не тільки споглядання об'єкта, але і, в першу чергу, його розуміння, встановлення навколишніх та внутрішніх зв'язків об'єкту, його структури і т. п. На цьому етапі розкриття сутності діагнозу доцільно виділити фундаментальний (філософський) принцип детермінізму, що очолює сукупність діагностичних принципів.

Разом із принципом детермінізму, який виступає перш за все у формі причинності (каузальності) як сукупності обставин, які передують в часі стану об'єкта та обумовлюють його, регулятором діагностичного процесу виступає базовий діагностичний загальнонауковий принцип системності. Діагностична цінність цього принципу проявляється не тільки у його безпосередній участі в отриманні й узагальненні системного нормативного знання про об'єкт, а і взагалі при формуванні понятійно-категоріального апарату економічної діагностики.

Вищесказане обґрунтовує при уточненні та розвитку понятійно-категоріального апарату економічної діагностики доцільність використання системно-організаційного підходу, основи якого представлені у роботі Вінограєв Е. Г. [2]. За його думкою системний синтез категоріального апарату можливо здійснити, дотримуючись наступного методологічного алгоритму проектування та пізнання великих та складних систем, який дещо модифіковано автором з метою надання йому діагностичної орієнтації:

1. етапи, що обумовлюють виникнення системи:

1.1. виявлення актуального протиріччя в об'єкті діагностування;

1.2. визначення головного та другорядних діагностичних питань;

1.3. структурно-функціональний аналіз актуального середовища, яке складає систему більшого ієрархічного рівня відносно об'єкту діагностування;

2. етапи, що утворюють систему:

2.1. проектується організаційна структура (конструкція) діагностичної системи, визначаються її елементи;

2.2. встановлюються відношення між елементами організаційної структури діагностичної системи;

3. етап, що організовує систему:

3.1. виявляються інформаційний та ресурсний зв'язки між елементами діагностичної системи, при тому, що в ролі останнього типу зв'язку виступає методичне забезпечення діагностичного процесу.

Ефект від застосування системно-організаційного підходу полягає в тому, що окрім уточнення та розвитку категоріального апарату економічної діагностики одночасно забезпечується і створення механізму її реалізації, в якому присутні як загальні так і специфічні ознаки діагностування соціально-економічних систем. Нижче

на прикладі формування механізму діагностики ресурсної компоненти економічного потенціалу міста (далі - РКЕП) докладно зупинимось на кожному з представлених вище етапів алгоритму.

Початковим у системі економічних протиріч є протиріччя між постійно зростаючими потребами та можливостями щодо їх задоволення. Звісно, це протиріччя є загальним для всіх соціально-економічних систем макро - та мезорівня, тому необхідною є його подальша конкретизація. Для надання специфічності у зазначеному протиріччі достатньо лише встановити зв'язок між активною стороною протиріччя (потреби) та об'єктом діагностування (РКЕП), що входить до складу економічних можливостей міста (економічний потенціал). Звідси випливає, що для зменшення загострення початкового протиріччя необхідно прискорювати темпи зростання складових (РКЕП) тієї протилежності, яка відстає (економічні можливості).

Для вирішення виявленого протиріччя звернімося до головного та другорядних питань, які адаптовані під РКЕП. Головним постає питання: «Що необхідно робити для прискорення розвитку РКЕП». Другорядними виступають наступні питання: «Яким є реальний розвиток?», «Яким має бути розвиток?», «Яким розвиток буде, якщо..?». Виходячи з цих діагностичних питань стає зрозумілим, що ключовим поняттям, яке так чи інакше пронизує зазначені вище питання є поняття «норма», яке розглядається з двох принципово протилежних позицій. Норма може бути статичною, якщо оптимальними параметрами виступають ті, що притаманні функціонуванню об'єкта без значних кількісно-якісних змін із збереженням його первісної функціональності та ефективності. Динамічною нормою вважається та, яка описується сукупністю оптимальних параметрів, які відповідають постійному розвитку об'єкта та вказують на підвищення його функціональності й ефективності функціонування. Звернемо увагу на те, що динамічний тип норми без виключно властивий всім соціально-економічним системам, для яких розвиток є об'єктивно необхідним.

Сукупність параметрів, які відповідають нормі, встановлюється в залежності від того, на який саме аспект об'єкта дослідження направлено діагностичний процес. Значимо, що антиподом норми, на виявлення якого саме і сфокусовано діагностичний процес, є патологія, яка визначається як відхилення від нормального стану або процесу розвитку об'єкта. Поняття «патологія» перебуває у стані протиріччя з поняттям «норма», натомість аномалія, яка близька за змістом до останнього, — у стані протилежності. Виходить, що між умовними полюсами норми і патології знаходиться широкий спектр відхилень — аномалій розвитку, тобто таких відхилень, які вказують на перехідний стан та динаміку об'єкта діагностування. Соціально-економічні системи, яким іманентно притаманний розвиток та самоорганізація, можуть діагностуватися за аспектами, що відповідають таким фундаментальним системним якостям об'єкта дослідження, як інерційність, функціональна анізотропія, цілісність, складність, організованість. Зауважимо, що кожна системна якість в залежності від позиції дослідника при діагностуванні може висвітлюватися по-різному через відповідні їм принципи.

Така системна властивість, як організованість системи відображається завдяки принципу функціональної компліментарності. Сутність цього принципу полягає у поєднанні елементів в системі за рахунок їх взаємодоповнюваності у функціональному напрямку, що надає системі можливість реалізувати певну функцію, котра не характерна для окремих елементів. З цим принципом тісно пов'язаний принцип фокусу дії, зміст якого проявляється у фокусуванні другорядних приватних цілей усіх рівнів системи на досягненні її головної мети.

Цілісність розкривається під час діагностування за допомогою наступних принципів: ієрархічної зв'язності, що потребує дослідження системи або процесу не тільки в рамках власного масштабу, а і в межах системи більшого ієрархічного рівня; корелятивності, котрий вказує на існування певних пропорцій між складовими системи або її характеристиками; емерджентності, який проявляється в тому, що властивості системи неможливо звести до суми властивостей її складових; функціональної завершеності, котрий виражає безумовне структурно-функціональне домінування системи у повному складі над її окремими складовими; фрактальності, що вказує на певну подібність системи з її складовою частиною завдяки виявленню властивостей у останній, що характерні для системи в цілому.

Для діагностування такої базової системної властивості, як складність, застосовуються наступні принципи: розмаїття, альтернативності, стохастичності. Принцип розмаїття потребує рівності складності об'єкта управління системи і складності суб'єкта управління. Дотримання принципу альтернативності зосереджує увагу на виявленні та аналізі альтернативних напрямків розвитку системи. Принцип стохастичності, в свою чергу, посилює попередній принцип та вказує на те, що кожен з альтернативних варіантів розвитку системи має свою вірогідність.

Функціональна анізотропність представляє собою функціональну нерівнозначність та нерівноцінність елементів системи, їх різну чутливість до змін зовнішнього та внутрішнього середовища та проявляється за допомогою наступних принципів. Принцип функціональної нерівноцінності елементів вказує на їх різну участь у функціонуванні системи та на їх різний вклад у досягненні мети системи. З іншого боку, проявом функціональної анізотропності є асиметрія функціональних можливостей реалізації дисфункціональних змін у системі. Посилаючись на те, що певні елементи у функціональному плані різняться і домінують один над одним з точки зору внесення ефекту щодо реалізації мети системи, то ступінь порушень елементів та їх наслідки у системі в цілому також будуть різними, що і створює дисфункціональну асиметрію.

Принцип інерційності, за яким можливо відстежити однойменну системну властивість, проявляється у поступовому переході системи до нового стану при умові дестимулюючих факторів, а також в існуванні гальмуючих механізмів у системі під час її поступового руйнування.

Розкривши загальний зміст принципів, які виділені на основі аналізу фундаментальних властивостей систем, доцільним буде їх угруповання за ознакою приналежності до певного етапу діагностичного процесу (таблиця 1). Доречність визначення діагностичних етапів, що

функціонально взаємодоповнюють один одного, з відповідними їм принципами, узгоджується з представленим вище етапом алгоритму формування елементів понятійно-категоріального апарату економічної діагностики.

Надамо характеристику кожному з виділених етапів діагностування. Перший семіотико-ретроспективний етап є головним та свого роду підготовчим. Він характеризується дослідженням основних структурно-функціональних особливостей об'єкта діагностування й актуального середовища його функціонування, виявленням протиріч і формуванням діагностично-інформативного простору показників, які характеризують реальний стан об'єкта та його відхилення від бажаного.

Мета етіологічно-перспективного етапу полягає у виявленні причин, які обумовили негативні наслідки та призвели до відхилення реального стану об'єкта діагностування від бажаного. Націленість цього етапу на розкриття сутності змін у стані об'єкта діагностування та їх причин, в результаті чого відбувається виявлення закономірностей розвитку об'єкта та механізмів його саморегуляції, доповнюється й необхідністю визначення можливих тенденцій розвитку об'єкта за умов, що вже сформулилися. Така додаткова функціональність зазначеного етапу надає діагностичному процесу прогнозний характер.

Етап встановлення діагнозу завершає діагностичний процес, тому він є заключним і носить рекомендаційний характер, який обумовлений синтезом отриманих під час всього діагностичного аналізу висновків. Проте характерним для даного етапу є не тільки здійснення висновків щодо отриманої інформації у попередніх етапах, а і подальша її обробка, під час якої висновки стають взаємопов'язані та набувають більшої обґрунтованості.

Далі до діагностичного процесу, який укрупнено представлений виділеними вище етапами, застосовується процесний підхід, ефект від застосування якого полягає у подальшій декомпозиції діагностичних етапів на процесні складові. Відзначимо, що процесний підхід націлений не тільки ідентифікацію процесів, які розкривають сутність виділених етапів, а і на визначення їх послідовності та взаємозв'язку. Отже, з цього виходить, що результат декомпозиції діагностичних етапів на основі процесного підходу уособлюється у механізмі діагностики, який представлено на рисунку 1. Блоки механізму діагностики мають однойменну назву з етапами діагностичного процесу, а модулі, що представляються процесами, виступають у ролі складових блоків. Зауважимо, що зміст модулів механізму в своїй більшості обумовлюється описаними у таблиці 1 можливостями конкретного практичного застосування системно-діагностичних принципів.

Якщо функції блоків механізму діагностики при зміні об'єкта діагностування залишаються незмінними, то зміст модулів, з яких складаються блоки, звісно, зазнає суттєвих змін та приймає специфічний характер в залежності від особливостей соціально-економічної системи, що діагностується, та виявленого у ній протиріччя. Сукупність діагностичних принципів не вичерпується описаними вище системно-діагностичними та фундаментальним (філософським) принципами, необхідними є також і специфічні (конкретно-наукові). Слід

Етапи та системно-діагностичні принципи діагностичного процесу

Етапи діагностичного процесу	Можливості застосування системно-діагностичних принципів у діагностуванні розвитку РКЕП
Семіотико-ретроспективний	Функціональної компліментарності. Застосовується при формуванні діагностичних показників, які характеризують обов'язково всі складові РКЕП, в результаті чого кожен з показників відіграє свою особливу роль при встановленні діагнозу розвитку.
	Корелятивності. Вказує на необхідність дослідження порушень у пропорціях між складовими РКЕП у часі та в межах однієї складової завдяки порівнянню темпів зростання параметрів, що характеризують їх кількісно-якісний стан.
	Функціональної завершеності. Напрямку пов'язаний із двома попередніми та наголошує на необхідності здійснення діагностування по всіх складових РКЕП за відповідними діагностичними показниками, що в результаті утворює синергетичний ефект, який збільшує ефективність поставленого діагнозу.
	Фрактальності. Проявляється при дослідженні актуального середовища РКЕП, а саме економічного потенціалу. На основі цього принципу автором припускається фрактальність ефективності використання РКЕП відносно ефективності використання економічного потенціалу в цілому.
	Функціональної нерівноцінності елементів. Деякі складові РКЕП вносять більший вклад у її розвиток, а деякі менший. Відповідно різною є її ефективність використання складових РКЕП за інших рівних умов при досягненні загальної мети економічного потенціалу міста.
Етіологічно-перспективний	Фокусу дії. Виявляючи та досліджуючи утворені аномалії та їх взаємозв'язок, ефективність діагностування підвищується за рахунок його зосередження не тільки на фіксуванні відхилень, а і на пошуку їх причин виникнення. У зв'язку з цим очевидним є розподіл діагностичних показників на показники причини та наслідку. Чим більше сфокусований діагностичний механізм на виявленні та вирішенні першочергових і початкових проблем, тим більший ефект очікується при знятті або згладжуванні виявленого в об'єкті діагностування протиріччя. Така націленість процесу діагностування забезпечує передумови для реалізації програмно-цільового підходу.
	Альтернативності. Цей принцип дозволяє дослідити характер розвитку РКЕП, застосовуючи сценарний підхід при його моделюванні, що забезпечує краще розуміння не тільки розвитку об'єкта, а і розвитку його аномалій. Це дає змогу розкрити причини виникнення аномалій, спрогнозувати їх подальші зміни та сформулювати ефективні напрямки покращення розвитку РКЕП.
	Стохастичності. Доповнює попередній принцип тим, що враховує ймовірності кожного із розроблених сценаріїв розвитку РКЕП, які, поєднуючись із розрахунками можливих імпульсів змін діагностичних показників, надають можливість здійснення прогнозу розвитку РКЕП та аномалій у її розвитку.
	Асиметрії функціональних можливостей реалізації дисфункціональних змін. Складові РКЕП володіють різною функціональністю, а отже і різняться один від одного з точки зору ефективності реалізації мети системи. На підставі цього порушення у розвитку складових призводять до різних наслідків у стані РКЕП, що і створює дисфункціональну асиметрію у порушеннях.
	Інерційності. Принцип використовується при розумінні сутності змін у стані складових РКЕП, дослідженні її захисних механізмів та визначенні швидкості та характеру розвитку аномалій.
Встановлення діагнозу	Ієрархічної зв'язності. Принцип є необхідним при дослідженні актуального середовища РКЕП у ролі якого виступає економічний потенціал міста як система більшого ієрархічного рівня. Також лежить в основі формування ієрархії діагностичних одиниць, в якій кожний рівень відзначається своєю функціональністю та вкладом у постановку діагнозу розвитку РКЕП.
	Емерджентності. Діагностичні показники (симптоми) мають більшу діагностичну цінність, якщо аналізуються не окремо, а разом, утворюючи при цьому діагностичні одиниці різних ієрархічних рівнів. До того ж корисним при постановці діагнозу є звернення уваги на результати діагностування не тільки за останній рік функціонування РКЕП, а за весь період дослідження, що включає декілька років.
	Розмаїття. Даний принцип є результатом синтезу двох попередніх принципів, але проявляється не в повній мірі, так як вказує на те, що структура системи розроблених діагностичних одиниць повинна прагнути до збільшення складності, точніше до оптимальної складності.

підкреслити, що при зміні об'єкту діагностування трансформативності підлягає не тільки модульний склад механізму, а і специфічні методологічні принципи.

Зокрема, автор у блоці встановлення діагнозу представлено механізму наполягає на використанні таких дещо контрадикторних принципів, як:

- домінування діагностичних одиниць між собою та у часовому аспекті,
- врахування перехідного та змішаного характеру перебігу «хвороби» об'єкту діагностування (патогенетичний принцип).

Контрадикторність у відносинах цих двох принципів обумовлюється наступним. З одного боку перебіг «хвороби» має піддаватися аналізу на протязі всього періоду діагностування, при цьому відхилення, що зафіксовані у розвитку РКЕП за роками всього періоду діагностування, знаходяться у стані діагностичної рівності. З іншого боку акцент здійснюється на диференціації періоду діагностування за ступенем діагностичної важливості його років, іншими словами, найбільш важливим з точки зору принципу домінування при постановці

діагнозу є стан об'єкта наприкінці періоду діагностування, а менш важливим — на початку. Умовою дотримання принципу домінування є використання коефіцієнтів зважування, що характерні для кожного року періоду діагностування та на які помножуються значення розрахованих діагностичних одиниць. В результаті це дозволяє розробити регулюючий вплив на об'єкт діагностування на основі визначеної провідної діагностичної одиниці, тобто тієї, яка домінує над іншими.

Нагадаємо, що останнім етапом формування категоріально-понятійного апарату економічної діагностики є виявлення інформаційних та ресурсних зв'язків між елементами діагностичної системи. Якщо інформаційні зв'язки між блоками та модулями вже висвітлені на рисунку 1, то в якості ресурсного забезпечення діагностичного процесу постає методичне. Тому, зважаючи на це, у таблиці 2 представлено інформаційне та методичне забезпечення, що використовується у представлених процесах діагностичного механізму.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, найсуттєвіші наукові результати розкриваються у наступних

Рис. 1. Механізм економічної діагностики розвитку РКЕП

Таблиця 2

Інформаційне та методичне забезпечення механізму економічної діагностики розвитку РКЕП

Модуль	Вхідна інформація	Інструментарій	Використання результату
1.1	База даних Головного управління статистики.	Аналіз системної моделі перетворення ЕП міста та вибір первісних показників, що характеризують стан складових РКЕП.	Модулі 1.2, 1.4, 2.1.
1.2	Модуль 1.1.	Розрахунок відносних показників та аналіз їх динаміки факторографічним методом та методом аналізу їх базисних темпів зростання.	Модуль 1.3.
1.3	Модуль 1.2.	Методика оцінки рівня розвитку.	Модулі 3.2, 3.3.
1.4	Модуль 1.1.	Теоретико-методологічні аспекти узгодженого розвитку РКЕП, логіко-аксіоматичних метод встановлення індикативних співвідношень між темпами зростання показників.	Модулі 1.5, 3.1.
1.5	Модуль 1.4.	Положення теорії графів для визначення транзитивних взаємовідносин між темпами зростання показників, евристичний метод при розміщенні індикативних співвідношень у матриці узгодженого розвитку.	Модулі 1.6, 1.7, 3.2.
1.6	Модуль 1.5.	Метод порівняння та адитивної згортки співвідношень між темпами зростання показників, які складають матрицю узгодженого розвитку РКЕП.	Модуль 3.1.
1.7	Модуль 1.5.		Модуль 3.1.
2.1	Модуль 1.1.	Когнітивне моделювання, метод експертних оцінок, аналіз чутливості показників.	Модулі 2.2, 2.3.
2.2	Модуль 2.1.	Імпульсна технологія сценарного моделювання, принципи марковських ланцюгів, елементи апарату нечіткої математики	Модуль 2.4.
2.3	Модуль 2.1.	Положення теорії вірогідності, моделювання вірогідних станів, елементи апарату нечіткої математики.	Модуль 2.4.
2.4	Модулі 2.2, 2.3.	Використання математичного очікування при розрахунку величини імпульсу змін з урахуванням його вірогідності.	Модуль 2.5.
2.5	Модуль 2.4.	Аналіз динаміки імпульсів змін у складових РКЕП, графічний метод.	Модуль 3.6.
3.1	Модулі 1.3, 1.6, 1.7.	Дослідження графічним методом траєкторії змін узагальненого діагностичного образу розвитку РКЕП.	Модуль 3.6.
3.2	Модулі 1.4, 1.5.	Принцип випереджувального розвитку.	Модулі 3.3, 3.4, 3.5.
3.3	Модулі 1.3, 3.2.	Кореляційно-регресійний аналіз залежності комплексних показників рівня розвитку від інтегрального, використання модифікованої матриці узгодженого розвитку та зважених коефіцієнтів для розрахунку провідного симптомокомплексу узгодженого розвитку РКЕП за весь період дослідження.	Модуль 3.6.
3.4	Модулі 3.2.	Використання модифікованої матриці узгодженого розвитку та зважених коефіцієнтів для розрахунку таких провідних діагностичних одиниць, як симптом, та унікальний симптом узгодженого розвитку РКЕП за весь період дослідження.	Модуль 3.6.
3.5	Модулі 3.2.		Модуль 3.6.
3.6	Модулі 2.5, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5.	Метод синтезу отриманих висновків щодо особливостей розвитку РКЕП та її складових, які отримані у діагностичному процесі.	—

висновках. Отримали розвиток методологічні засади економічної діагностики, а саме розроблені автором системно-діагностичні та специфічні принципи, які формують базис для подальшого розвитку іншої частини методології економічної діагностики, що направлена на створення її засобів, прийомів та методів, оптимізують та поглиблюють діагностичний процес, який у багатьох сучасних дослідженнях приймає елементаристський характер. Системно-діагностичні принципи розроблені на основі таких системних властивостей, як інерційність, функціональна анізотропія, цілісність, складність, організованість, та згруповані по виділених етапам діагностичного процесу. Специфічні принципи, що запропоновані у дослідженні, мають характер діалектичного протиріччя та значним чином посилюють у методичному аспекті найголовніший етап встановлення діагнозу у діагностичному процесі, надаючи йому диференційного характеру, багатоаспектності відносно об'єкта діагностування, більшої обґрунтованості та об'єктивності.

Також у дослідженні удосконалено механізм діагностики РКЕП, який, на відміну від існуючих, є прикладним результатом застосування системно-організаційного підходу до формування понятійно-категоріального апарату економічної діагностики, а також на основі процесного підходу складається з логічно та послідовно поєднаних процесів, які представляють собою результат декомпозиції таких виділених автором етапів діагностичного процесу, як семіотико-ретроспективний, етіологічно-перспективний та етап встановлення діагнозу. Така структура механізму надає відповіді на виявлені автором методологічні питання: «Яким є реальний стан об'єкта?», «Яким має бути стан об'єкта?», «Що буде, якщо...?», «Що необхідно для того, щоб...?» та дозволяє не тільки оцінити відхилення між реальним і бажаним розвитком, а і визначити можливі причини цих відхилень, зрозуміти їх сутність та визначити майбутні тенденції розвитку РКЕП, що, в сукупності, доповнюючись ієрархічною системою діагностичних одиниць, заснованою на розроблених автором діагностичних принципах, надає діагнозу науково-обґрунтованого характеру.

Література

1. Василенко В. Н. Методология экономической диагностики регионов / В. Н. Василенко // Экономика Украины. — 2008. — № 9 (554) — С. 4–17.
2. Винограй Э. Г. Общая теория организации и системно-организационный подход / Э. Г. Винограй. — Томск: Изд-во Том. ун-та, 1989. — 336 с.
3. Диагностика развития регионов: структура, границы, методы : моногр. / [Василенко В. Н., Гудзь П. В., Кратт О. А. и др.] ; под науч. ред. В. Н. Василенко. — Донецк : Юго-Восток, 2009.—286 с.
4. Диагностика stanu підприємства: теорія і практика : монографія / за заг. ред. А. Е. Воронкової. — Харків : ВД «Інжек», 2006. — 448 с.
5. Елисеєва О. К. Диагностика и управление производственно-экономическими системами : монография / О. К. Елисеєва, А. Н. Марюта, В. Н. Узунов. — Днепропетровск : Наука и образование, 2004. — 191 с.
6. Забалдіна Ю. Б. Економічна діагностика та прогнозування розвитку регіонального ринку туристичних послуг: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.10.01 / Ю. Б. Забалдіна — К. : Б. в., 2006. — 20 с.
7. Зеленская С. Г. Инвестиционный потенциал: методы диагностики экономического развития региона / С. Г. Зеленская // Инновационный вестник. — 2007. — № 2. — С. 35–37.
8. Иватанов Н. П. Методология выбора стратегии устойчивого социально-экономического развития региона. Дис.... д. е. н.: 08.00.05. / Н. П. Иватанов. — М., 2003. — 283 с.
9. Костирко Л. А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия: монография / Л. А. Костирко. — Луганск : Изд-во СНУ им. В. Даля, 2004. — 240 с.
10. Крепкий Л. М. Экономическая диагностика предприятия. Методология, методика, организация, диагнозы и пути совершенствования / Л. М. Крепкий. — М. : ЗАЛ «Издательство «Экономика», 2006. — 215 с.
11. Максимова Т. С. Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування) : монографія / Т. С. Максимова. — Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. — 304 с.
12. Рапопорт В. Ш. Диагностика управления. Практический опыт и рекомендации / В. Ш. Рапопорт. — М., Экономика, 1988. — 127 с.
13. Скрипник Н. Є. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / Н. Є. Скрипник. — Д., 2008. — 20 с.
14. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексик. — К. : Вид-во КНЕУ, 2002. — 192 с.
15. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика: Монография / А. Н. Тищенко, Н. А. Кизим, А. И. Кубах, Е. В. Давыскиба. — Х. : ИД «ИНЖЭК», 2005. — 176 с.